

A Könyvtárostánárok Egyesületének javaslatai a Nemzeti alaptanterv 2018-as tervezetéhezⁱ

A korábban benyújtott hozzászólásunkⁱⁱ rövidített, konkrét javaslatokkal kiegészített változata, mely az iskolai könyvtárak szerepére és a könyvtárpedagógia alapelvekre fókuszál

Az iskolai könyvtár az a hely, ahol

- az információ van a központban, a hagyományos és a digitális világ természetesen ötvöződik,
- rendszerezett, ellenőrzött forrásokat biztosítanak diáknak, tanárnak az önálló tanuláshoz,
- a könyvtárostánár tanítja, segíti az információval való munkát (kérdést, keresést, kritikát, etikus és alkotó használatot),
- kulturális programok és közösségi tér van,

Iskolai könyvtárak jelenleg működnek az iskolákban, így ezt a NAT-nak ki kell használnia.

A NAT bevezetője

Az iskolai könyvtárak, a könyvtárpedagógia mindig is a tanulás támogatását képviselte, így ennek szemléletével egyetértünk. A könyvtár erre építi fel gyűjteményét, szolgáltatásait, módszereit. Vagyis csak támogatni tudjuk a NAT bevezetőjének tanulási alapelveit: **önálló tanulás**, kutatásalapú tanulás, IKT-használat, multidiszciplináris megközelítés, egyéni tanulási utak, aktív tanulás, differenciálás, tájékozott magatartás, hitelesség, olvasás, szövegértés, kritikus forrásértékelés, egész életen át tartó tanulás, pedagógus facilitátor szerepe.

A célok érdekében az iskolai könyvtárat erőteljesebben kell használtatni. Ezért:

- A *Kommunikációs és médiahasználatra nevelést* a nemzetközi trendeknek, irányelveknek (pl.: UNESCO, IFLA) megfelelően egyértelműbben kell az információs kultúrára is kiterjeszteni.
- Az *Autonóm tanulásra nevelés* fejezetben is nagyobb hangsúly kell fektetni a **tanulás forrásaira**.
- Az *Aktív tanulás*nál leírt célok hatékony megvalósításához, a más források bevonásához nemcsak a más szaktanárokkal, hanem a könyvtárostánárral is szükséges együttműködni.
- A *Tanulási környezetben* valóban **elérhetővé kell válniuk az iskolai könyvtáraknak**, így a tantermek mellett az iskolai könyvtárat is átalakíthatóan kell berendezni. A hatékonyság növelés érdekében pedig a tanításban/tanulásban a forrásalapú megközelítés ajánlott!
- A *tanulás kompetenciái* fejezetből a tanulás forrásai, az információforrások hiányoznak.
- A *digitális kompetenciák* elengedhetetlenek, de az ott leírtak az információval kapcsolatban általában fontosak, nem indokolt digitálisra szűkíteni. Ajánljuk helyette az összetettebb **információs és digitális kompetencia** elnevezést és tartalmat. A jelenlegi leírás a keresésre, használatra fókuszál nem a teljes folyamatra. Hiányzik többek között az értékelés. A könyvtárak és más közgyűjtemények digitális szolgáltatásainak is itt a helyük.
- A gondolkodás kompetenciáiban a kutatási folyamatból nem szabad kihagyni a tájékozódást, információkeresést, hiszen ezek nélkül nem beszélhetünk kutatásról.

A bevezető nagy hangsúlyt fektet a kompetenciafejlesztésre, de a célok és a megvalósítás nem minden esetben koherens, és a tantárgyi követelmények nem erősítik meg.

A fenti javaslatok beépítése nélkül:

- a könyvtárak nyújtotta eddig már beépült lehetőségek vissza fognak szorulni,
- csak szlogen marad az önálló tanulásra való felkészítés.

Mindezek a folyamatok pedig ellentétesek az IFLA-UNESCO iskolai könyvtári irányelvekkel.ⁱⁱⁱ

Kiemelt/befogadó tantárgyak

A könyvtárhasználat, az információs műveltség „befogadó” tantárgyai az informatika, a tervezetben Digitális technológia és kultúra valamint a Magyar nyelv és irodalom tantárgyak.

Digitális technológia és kultúra tantárgy

- **Vissza kell kerülnie** az eddig könyvtári informatikának nevezett területnek, mely a **könyvtárhasználat és az információhasználat alapjait** adta meg. Teljességgel eltűnt. Ez óriási hiányosság.
- Így a NAT bevezetőjében szereplő alapelvekhez, kompetenciákhoz **nem kapják meg a tanulók a kellő alapot**, így azok megvalósítása válik lehetetlenné.
- Ami az információs műveltséggel kapcsolatba hozható, az nem koherens, nem teljes.
 - Bizonyos elemei csak ad hoc bukkannak fel előzmény és folytatás nélkül.
 - Az információkeresést miért szűkítik folyamatosan az internetre?
- Össze kell hangolni a Magyar nyelv és irodalom tantárgy tartalmaival.
- Szakmai egyeztetés nélkül zárták ki ebből a területből a könyvtárostanárokat.

Magyar nyelv és irodalom tantárgyról

- Itt maradtak meg az információ- és könyvtárhasználati követelmények,
- A kifejezett **könyvtárhasználatot minden évfolyamra ki kell terjeszteni**. Jelen változatban visszaszorul 1-8. évfolyamra. Miközben a könyvtárak, könyvtári szolgáltatások tanulóhoz, olvasáshoz való önálló használata a 9. évfolyam felett teljesebben ki igazán.
- Ki kell terjeszteni a kézikönyvek szélesebb körére, mert elsősorban a szótárhasználat van jelen.
- Az etikus forráshasználat viszont csak a 9-12. évfolyamon jelenik meg a korábbi évfolyamokon történő alaposítás nélkül.
- Túl konkrét és nem a lényegre emeli ki az 1-4. évfolyamon: „Könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa.” (48. p.) A könyvtári szolgáltatások lényege ma már az információkereséshez, önálló választásokhoz kötődnek.
- A könyvtárpedagógia, és iskolai könyvtár támogató szerepe elengedhetelen az olvasóvá és könyvtárhasználóvá nevelésben. Sajnos ez a terület is kimaradt a jelenlegi változathoz.

Egyéb tantárgyak

Az információs műveltséghez, könyvtárhasználatához, önálló tanulás alapozásához kapcsolódó keresztintertantárgyi követelményeket minden tantárgyban meg kell vizsgálni.

- Az egyes évfolyamok elvárásai a korábbiakban megalapozásra kerültek-e?
- Az információs képességek minden eleme, a teljes folyamat megjelenik-e? „Összeáll-e a kép?”
- **Minden tantárgyba beépültek-e?**

Ez az összehangolás az elmúlt évek NAT-jai esetén sem történt meg, miközben ez jelentősen növelhetné a hatékonyságot.

Kérjük, hogy a NAT további munkafolyamataiba vonjanak be könyvtárostanárt, könyvtárpedagógust, aki segítheti a kompetenciájába tartozó fejlesztési területek koherens megjelenését a fenti tantárgyakban és tantárgyakon átívelően is!

2018. október 4.

ⁱ A Hozzászólás alapjául szolgáló dokumentum: A Nemzeti alaptanterv tervezete. EKE, 2018. 08. 31., 301 p., <https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alaptanterv-tervezete_2018.08.31.pdf> Utolsó letöltés: 2018.09.03.

ⁱⁱ A Könyvtárostanárok Egyesületének hozzászólása a Nemzeti alaptanterv 2018-as tervezetéhez. Bp., KTE, 2018.09.30., 4 p., <http://www.ktep.hu/sites/default/files/KTE_hozzaszolas_NAT5_EMMI_kozn_2018.pdf> Utolsó letöltés: 2018.10.04

ⁱⁱⁱ Schultz-Jones, Barbara - Oberg, Dianne (szerk.): IFLA Iskolai könyvtári útmutató, 2., átdolg. kiad., Bp., Könyvtárostanárok Egyesülete, 2016, 76 p., <<https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-hu.pdf>> Utolsó letöltés: 2018.09.30.